

BIBLIOTHEEK GENT

62463

Digitized by Google

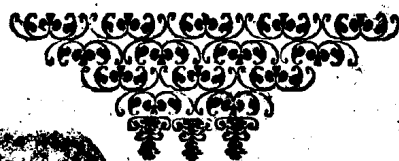
13206
CONSIDERATIEN

Op de

CAUTIE

Van

PORTUGAEL

Gedruet Anno M.VIC.XLVII.

THE GREAT WALL

THE GREAT WALL

CONSIDERATIEN

Op de Cautie van

P O R T U G A E L

S Oo haest almen met yemant spreekt, ende de Vrede met Portugael re-
commandeert, soo hoortmen niet anders, noch krijghtmen gheen ander
antwoord als dit : Namentlijk : *wat verseeckeringe sal den Koning daer van*
geven? Ende also my dat seer vreemt dunckt te sijn, en qualijck is geantwoort, so
heb ick noodich geacht op de Cautie van Portugael, die elck een, so het schijnt
in den mont heeft, mijne Consideratien schriftelijck te stellen, en door den
Druck een yegelijck bekent te maken tot naerder onderrichtinge van die sa-
ke : maer eer ick daer toe trede, soo staen by ons dese drie saecken dienootsa-
kelijck moeten voorgaen, wel te bedencken en t'overleggen.

Voor **EERST** : Dat wy voor desen op den afval van Portugael van Casti-
lien, en korts na dat sy haer selven in vryheydt hadde ghestelt, met haer een
Trevés ghemaect hebben voor thien laren, en dat deselve binnen een laer
twee of drie komt te cesserén ; sulcx dat het van selfs volght, so wy binnen die
tijdt geen Vrede met haer en maken, ofte den ghemaecte Trevés prolonge-
ren, dat wy nootsakelijck met haer in Oorloghe sullen vervallen ; en dunckt
my onnoodich hier te verhalen alle de swarigheden en incommoditeyten, die
desen Staet daer by sal komen te lyden, also ick het selfde in mijn *Vertooch* aen
haer Ho : Mog : hebbe gedaen.

Ten **ANDERE**: Dat wy inder daet door de laetste Rebellye in Brasil, genoegsaem verlooren hebben het heele Landt, of alles wat de West-Indische Compagnie daer te Lande hadde geconquesteert, uytghenomen eenighe Zee-Poorten, die de Compagnie niet eenen stuyver profijt geven; maer ter contrarie haer een groote beswaernisse en Ballast sijn; Ende dat van noode is een groote macht van Schepen en Krijfch-Volck darwaerts te senden, om alle 'tselfde wederom te bekomen, en dat noch al sonder eenighe verseeckeringhe van dien; en al wederom krijgende met ghewelt dat sy veelicht, in veel Iaren daer naer, gantsch gheen profjten daer van sal trecken, maer ter contrarie wel groote kolten sekerlijck sal hebben te dragen, oin dat te maintaineren; gelijk als ick, dat inede daer hebbe vertoont.

Ten **DERDE**: Wat het gheene is dat by den Heer Ambassadeur van Portugael ons wert gepresenteert: namentlijck: *Met desen Staet een eeuwige Vrede en Vrientschap in Europa, Oost-Indien ende Brasil op te rechten; Ende aende Compagnie van VVest-Indien te doen hebben restitutie van alle hare verloren plaetsen; en dat derselver Rebellen haer wederom sullen stellen onder hare ghehoorsaemheydt; en voortaan blijven hare ghetrouwe Onderdanen, mits haer Pardonnerende en voortaan niet alle civiliteyt regerende en trahterende; met vaste toefegginge; Dat hy niet alleen daer toe sal doen gebruycken alle redenen van Inductie, om sulcks met Vrientschap ist doenelijck, te wege te brengen, maer oock sijn Authoriteyt en macht van VVapenen by aldien sy na de redenen niet en willen luysteren; Eyntlijck belooft oock de voorschreven Heer Ambassadeur. Selfs tot dien eynde met den eerste naer Brasil te gaen om alle 'tselfe te doen effectueren, ja selfs alwaert schoon dat de Compagnie van VVest-Indien, alle 'tgeene sy daer noch behouden heeft, naderhandt oock quijt was geworden, of door de Rebellen of des Koninckx macht van Portugael haer ontnomen.* Als sijnde van sijnen Koninck en Heer tot dien eynde ghequalificeert, niet alleen met volkomen volle-macht en procuratie om ons sulcks te beloven, of met ons dien aengaende te contracteren; maer oock als Gouverneur van de Baya en voorts sijn gheheel Brasil, ondert Rijk van Portugael staende, en Capiteyn Generael van alle het Krijfch-Volck des voorschreven Konincks, en sijnre Vlooten aldaer te Water, om 'tselfe te presenteren. De voorschreve Heer Ambassadeur verklaert oock met hooge en diere woorden: *Dat by sulcks sal doen*

doen, uyt enckele affectie die hy heeft tot de ghenoeinde Vrede, ende om voor te komen alle vordere swaricheden, die andersints tusschen Portugael en desen Staet sullen ontsaen.

Nu vraghe ick of wy met redenen van Portugael eenighe Cautie kunnen eyschen voor de Vrede of tot onderhoudinge van dien, en dien volgens voort Contract dat hy met ons dien aengaende presenteert aen te gaen, en dat op so goede en Favorable conditien voor desen Staet en alle Ingeleten van dien almen met redenen soude kunnen wenschen? Ick antwoorde neen. Seytmen ja. Ick sal mijn seggen met redenen bevestigen, verfoeckende dat sy van gelijk willen doen, tot volkomen Instruëtie van alle onpartydighe Rechters. Mijn redenen dan sijn ses in't getal: als namentlijk.

Ten EERSTE: Om dat sulcx soude strijden tegen alle reden en billigheyt.

Ten TVVEEDE: Om dat onse ghewoonte sulcx niet en is; want wat Koninck of Republique, daer wy Tractaet van Vrede en Vrientschap oyt mede hebben opgherecht, heeft ons Borge of Cautie daer voor ghestelt, dat hy van sijner wegen deselve eerlijck sal onderhouden en doen onderhouden van alle de sijne? Ja selfs en hebben wy den Koninck van Castilien, daer wy by de tachtigh Jaren lanck mede in Oorloge sijn geweest, en die de Vrede met ons soo seer heeft gesocht, en aen dewelcke de behoudenisse van sijn Rijck (menschelijker wijse ghesproocken) was gelegen, en die wy altijd uytgheroepen hebben dat hy niet en was te vertrouwen, ja selfs hebben wy (segh ick) deselve dat niet voorgeleyt.

Ten DERDE: Om dat sulcx soude strijden teghens de practijcke van dese huylendaeghsche eeuw; want waer leestmen dat oyt dese laetste hondert en meer Iaren oyt diergelijcke is gedaen? namentlijk dat aen d'een sijde Cautie is gestelt tot verzekeringe vande onderhoudinge der Vrede aen sijnder sijde?

Ten VIERDE: Om dat Portugael soo goede redenen heeft van ons soo wel Cautie te eyschen als wy van haer; en gelijk wy daer toe niet ghesint sijn soo en ist oock geen reden, dat sy dat doet. Wiltmen seggen neen, en dat wy wel sijn te betrouwen en sy niet, soo achte ick dat sulcx meer waert is te belacchen dan

dan te beantwoorden; en komt ons seggen in geen consideratie, voornamentlijk by de Catholijcken.

Ten VIJFDE: Om dat Portugael haer selfs daer mede genoeghaem soude gelijck als Brantmercken en schandelijck bevelecken, van te sijn trouweloos, verbontbreeckers, en dien volghens incapabel om met haer alleen of sonder Boorch-tocht eenigh Tractaet van Vrede aen te gaen; Ende insonderheyt dat sy daer mede opentlijck voor al de Wereldt, ghelijck als ten toon soude werden ghestelt, dat sy d' Autheur van de Brasilsche Rebellye, en de Fauteur en voornaemste Affistent der Rebellen is gheweest, en dien volghende niet een hair beter als deselve.

Ten SESTE: Om dat daer by oock voor al de Wereldt soude schijnen, dat ons selfs daer soo veel was aengeleghen als Portugael, en dat wy die niet wel missen kunnen, en vrees hebben voor haer Vyandtschap en diergelijcke. Dit sijn dan mijne redenen waeromme dat ick oordeele, datmen van Portugael geen Cautie kunnen eyschen voor de Vrede die sy ons aanbiet.

Somen my dat of'tvoorseyde toestaet: namentlijk dat Portugael daerinne niet gehouden is. Maer datmen wil seggen dat sy voor hare presentatie aengaende de restitutie van onse verlooren plaetsen in Brasil, en 'tghene haer Ambassadeur meer bied ons behoort Cautie te stellen, soo antwoordtick.

Ten EERSTE: En vrage wederom, of dat billick is, dat eenen, die een ander sijn verlooren of ghestolen goetd wederom presenteert te doen hebben, noch daer vooren borghe behoort te stellen? Ick antwoorde neen: maer wel datmen deselve daer vooren danckbaerlijck behoort te bedancken; ja selfs oock na dat die, daer toe sijn beste ghedaen hebbende sulcx echter niet heeft kunnen te wege brengen.

Ten IVVEDE: Ick vraghe of Portugael dat van't selfs presenteert sonder dat van ons geeycht te werden? want dan soude sijt oock ghehouden sijn, te presteren, namentlijk ons Cautie te stellen voor 'tghene sy ons presenteert te weghe te brengen: Ick antwoorde Neen. Soo ist dan oock onbehoorlijck van ons geeycht.

Ten

Ten DERDE : waer heeftmen sulcx oyt anders gezien, als van yemandt die een ander yet heeft ontfolen of genomen, en dat hy van een machtiger alshy, of sijn Opper-hoofd gedreycht of gedwongen werdt het selve te restitueren? Ofte als van gevangen, ofte overwonnen, dewelcke haer vryheydt niet anders kunnen krijgen, als met borge te stellen voor de restitutie vande gheftolen of genomen Goederen of Plaetsen, ofte voor de voldoeninge van 't Contract datmen met haer heeft gemaect of ingegaen? Gelijk als by Exempel van een Debitur die van sijn Crediteur in verseeckeringe is ghenomen, daer van niet kan ontslagen sijn, ten sy dat hy of de schult hem betaelt of daer voren borghe stelt. Ick vrage nu : wiltmen dan Portugael in die Graet by ons stellen, en alsoo voor de ganfche Wereldt Brantmercken? seecker wy abuse ren ons wel grootelijcx daerinne, gelijk eensdeels in 't *Vetoch* aen haer Ho : Mog : is verthoont, ende hier onder noch meer verthoont en aengewesen sal werden.

Ten VIERDE : Ick vrage oock : soeckt Porugael met haer presentatie ons te deverteren of te disuaderen, van onse Vloot en gedistneert Krijfch-Volck niet na Brasil te fenden? Gelijk wy dat soo volmondigh voor al de Wereldt uyt-krijten en voor een Evangelische waerheydt elck een wijs maecken, ten welcken aensien, soo sulcx waer was, het noch eenigh schijn soude hebben : maer neen. Sy mach wel lyden dat onse Vloot en Krijfch-Volck daer heenen gaet, en dat oock hoe eer hoe liever, en soo sterck als ons dat goet dunckt, en soeckt in 't alderminste sulcx niet te beleten; soo ist dan oock buyten alle reden en ongefondeert, dat sy eenige Cautie voor hare Liberale presentatie soude stellen, en behoorden den deselve graech en danckbaerlijck aen te nemen, sonder yets meer te eyschen.

Ten VIJFDE : By wat Rechter of Raedt, die Portugael subjeet is, (vraegh ick) is haer sulcx opgeleyt? want ick kan wel verstaen, dat by aldien sy haer dien aengaende hadde ghesubmiteert aen eenich Arbitr of Rechter, en dat die sulcx by Vonnis of uytspreeck hadde gheoordeelt te moeten doen, dat in sulcken geval sy schuldich soude sijn sulcx oock te presteren; Maer sy en heeft dat noyt gedaen so en is sy dan oock daerinne niet gehouden.

Ten

Ten **SESTEN** : Vrage ick ten lesten : Of Portugael daer tegen van ons eenige beneficien of diensten versoect, of eenighe Landen of Plaetsen, die wy belitten, daer tegens soect te hebben, of yets anders daer haer sonderlinghe veel is aengelegen? en dat wy vresen dat sy, na dat wy haer die soude hebben ghedaen, ghelevert of gepreiteert, daer naer hare belofte niet soude naer komen en alsoo ons bedriegen? gelijk sy in't eerste dat wel dede, versoeckende daer tegen, dat wy haer in onse Vrede met Castilien soude willen sluyten ofte een langhduyrige Treves by 'tselve te wege brengen : In welken gheval ick bekennen moet, dat desen eyfch van Cautie niet heel ongefondeert en buyten Propoost soude sijn. Maer neen : Portugael desisteert daer 'tenemael van, en versoect nu maer simpelick een eeuwige generale Vrede met ons te maken, met presentatie van aen ons te doen restitueren alle onse verloren plaetsen in Brasil &c. Ick vrage noch, of Portugael daer mede oock voor heeft ons Tractaet van Vrede met den Koninck van Castilien tot Munster op te houden of Vruchteloos te maecten? en alsoo de voorseyde Vrede te beletten of om te stoten? sijnde Portugael op't hooghste daer aengelegen dat wy met Castilien in continueele Oorloghe blyven. Ick antwoorde gansch niet, sy heeft door haer Ainbassadeur ront uyt verklaert, dat sy in't alderminste sulcx niet in't sin heeft, soo volght dan uyt alle het selve dat desen eyfch van Cautie 'tenemael ongefondeert is.

Ick weet wel wat eenighe hier tegen sullen segghen, namentlijk : datmen wel meer gesien heeft datmen borge stelt of Pandt en Versceekeringe gheeft tot onderhoudinge vande Vrede diemen maect; maer deselve en overleggen de omstandicheden van dien niet, noch en bedencken niet dat die Exempelen in't alderminste hier niet ten Propooste dienen : want, 'tis wel waer dat die van Cartago hondert van hare voornaemste Borgers tot Gyselaers en borghe aen de Romeynen gaven, tot onderhoudinghe vande Vrede, die sy met haer hadden gemaect, en tot een Pandt en Versceekeringe van dien; dat van gelijcke den Coninck Phillippus van Macedonien, aen deselve Romeynen, bemessens sijnen Soon Demetrium noch meer andere vande voornaemste sijns Rijcx als borge heeft geleverd, voor de Vrede die hy met haer hadde gemaect dat hy deselve eerlijck soude onderhouden. Dat oock den Koninck Antiochus twintigh diergelijcke Persoonen, ter saecke voorschreven mede aen deselve

felve Romeynen gaf, ende die van Etolien veertigh en alle te famen tot believen en contentement van den Raedt aldaer. Maer dat deden sy en gaven die uyt noot en daer toe gedronghen sijnde, wésende vande Romeynen genoeghsaem overwonnen, of doot haer Wapenen soo verde gebracht datse om ghenade bidden moften, en alles doen wat die begeerden; en waren die Gyselaers inder daet oock als getuyghen van hare perfidie of verbontbreeckinge of onrechtveerdige Oorloge die sy tegen den Raedt en 'tRoomsche Volck hadden aengenomen. Nu vrage ick oft met sijn Majesteit van Portugael en ons mede soo is gelegen? Hy die noch niet een Roer teghens ons heeft gheloft, noch Paerdts Gefadelt; die dat oock noch niet begeert te doen, maer in alle Vredé, Vriendtschap en goede correspondentie met ons te leven: daer-en-boven waren dese Cautien maer Personeel, en hier, soo het schijnt, wiltmen van sijn Majesteit voorschreven Landen of Steden hebben, en dat noch voor sijn belofte of borch-tocht voor anderen, dat sijn Onderdanen niet en sijn maer de onse. Seecker hoe weynigh dit sluyt gheef ick alle onpartydige te oordeelen.

Ja seytmen, met Portugael kanmen noch behoortmen niet anders te handelen als onder goede en vaste verseeckeringe, en die mede tot ons eygen believen en verkiezinge; om dat de Porugiesen valsche en bedrieglijck sijn, ende dat den Koning hem nu soo veel mach excuseren als hy wil, dat hy nochtans schuldig is aen de Rebellen van Brasil, en consequentelijck van alle de onheylen, kosten en schaden daer uyt ontsaet: dan daer op heb ick alrede geseyt, wat sijn Majesteit aengaet dat die sulcx ontkent, en bereyt is met hooghe en diere woorden dat te bevestigen: en is die sake inder daet sulcx, dat onse Ingesetenen Roomsche Portugiesen aldaer de voorsayde Rebellen eerst hebben ghepractiseert, en dat deselve daer over hebben gecorrespondeert met hare vrienden so inde Capitania vande Baya als in Portugael, ende eyntlijck met der selver Advijs en hulpe die in 't werck gestelt, doch alles tegens 't Advijs en goet vinden van sijn Maj. dewelcke sulcx voor die tijdt met goede oogen (soomen seyt) heeft moeten aensien, ontsiende de furie van 't algemeen Volck soo van Brasil als Portugael, niet dorvende hem met macht en autoriteyt daer tegens stellen om sulcx te beletten sijnde die noch teder en swack, vresende daer door sodanig in de ongunst des volcx te komen, van selfs mede verstorven en den Koning van Spagnien overgelevert te werdén, of ten minsten sijn persoon en Kroon

B

in groot

groot perijckel en swarigheydt te brengen, siende oock dat veel Spaensche of Castiliaensche Ghesinden haer Personagie dapper daer onder speelden, ende daer mede niet anders en sochten als sijn verderf; ende dat hy daeromme voort heeft gheacht den tijdt wat aen te sien, ende op beter Occasie te wachten om alles wederom te herstellen en te doen redresseren, en inddelerwijle sijn Staet vast te stellen, en sijn autoriteyt te vergroten, ghelijck hy Godt-loff oock gedaen heeft. Maer ick vrage nu alle dese Conreckerlijcke en Oorlogsgierige Menschen oft nu tijdt is met dese Dispuyt ons hoeft te breecken en ons tijdt te verslijten, of den Koninck schuldigh of onschuldigh is aen de voornoemde Rebellye, en dien volgens of men met hem onder Cautie of gheen te stellen, behoort te handelen?

Ten aensien dat hy van selfs komt en ons aanbiet en presenteert alle de verlooren plaetsen aen ons wederom te doen restituëren; En wat aengaet onse gelede schade by de Rebellye gheleden, daer hy presenteert hem dien aengaende aen't segghen van onpartydige Arbiters te submitteren, en alles na te komen wat die sullen segghen en uytspreeken: Men neme sijn presentatie maer aen; Ick vrage wat schade kan ons die by brengen? wat sullen wy daer by verletten of verliezen? als wy echter met onse Vloot en macht van Krijfch-Volck derwaerts gaen? levert hy ons de beloofde Plaetsen niet, volghens sijn presentatie, soo sullen wy die nemen met ghewelt van Wapenen; wat werdt daer dan by versuynt? seecker niet met allen.

Maer 'tis dat niet, dese luyden soecken wat anders; vraeght ghy wat? Ick salt u met korte woorden segghen. Te weten: sy soecken en staen na gansch Portugaels Brasilien, voor de West-Indische Compagnie, achtende dat deselve anders of sonder dat te hebben, nimmermeer recht geholpen kan of sal sijn noch tot die Staet ghebracht, dat haer Participanten Interest van haer ingheleyde Capitalen sullen kunnen trecken. Ende nu sy den Staet van't Landt daer toe hebben ghebracht, dat die haer vervallen Staet aen neemt te redden, soo arbeiden sy daer toe, dat deselve alle redelijcke en billicke presentationen des Konincx soude willen af-slaen, onder pretext van't een of tander, en onder andere mede van dese Cautie. Het welcke, of het voor den Staet van't Landt eere genoegh sal sijn, oock soo licht doenelijck en geraden, ick in mijn Versaech hebbe aangewesen. En segge tot een besluyt: men legge dit stuck so
wijsetijck

wijfelijk over als men wil, dat men met geen fatsoen Portugael kan opleggen enigerhande Cautie tot versceckeringe van sijne presentatie te geven.

Ende wat aengaet 'tseggen, van datmen anders de West-Indische Compagnie niet recht op de been kan helpen, noch haren Staet vast setten, als met heel Portugaels Brasil voor haer te nemen: dat is even-foo veel geseyt, als, ick Arin Mensch en kan niet recht uyt mijn schult raecken en Rijk sijn, ten sy dat ick u Rijke-mans-goedt hebbe met geweld genomen, en mijn eyghen gemaect: dat inimmers niet met allen en sluyt, en het eyghen segghen is van openbare Dieven en Roovers, die gheen conscientie maecten van een ander het sijne te onsteelen, tegen de Goddelijcke en Menschelijcke Werten.

De West-Indische Compagnie sal Landts ghenoech hebben in Brasil, als sy alle hare verloren Plaetsen wederom heeft: laetse maer met beter ordre en menage haer saecken aenleggen en derigeren, als tot noch toe is gheschiet, en maecten dat alles daer goeden koop is, datter so veel Volk daer heen loopt, dat die in meenichte de Portugiesen overtreft; datse weynigh Garnisoenen behoeven te houden, noch eenighe Schepen van Oorloge; datter 'tseftigh of seventigh duysent Kisten Suyckers alle Iaren van daer komen; daer-en-boven laet haer eenighe Favorable conditien hy de Vrede bedingen, daer ick nu niet van sal sprecken, ende voorts een rechtveerdighe Regeringhe daer aen stellen. Ick ben wel secker dat sy daer door alleen haren Staet in weynigh Iaren wel sal uyt alle swarigheden redden, en aen hare Participanten een eerlijcke winst of Jaerlijckse Interasse uytkeeren, sonder datse Portugaels Brasil niet van noode heeft.

Maer alsoo ick wel weet datmen dit alles niet tegensstaende, effen hardt op dese gepretendeerde Borch-tocht blijft staen, en niet een hair schijnt daer van te willen wijcken, en datmen oock hardt en stijf daer op blijft staen, dat sijn Majesteyt van Portugael speciael de Bahia tot Borghe soude moeten ons van selfs aanbieden en presenteren, soo moet ick oock mede dien aengaende mijn gevoelen verklaren.

Wat aengaet om die of eenige andere Plaetse van selfs ons aen te bieden en te presenteren dat en kan noch en sal sijn Majesteyt nimmermeer niet doen, om redenen hier vooren verhaelt, men behoorde daeromme hem noch sijn Ambassadeur sulcx oock niet te vooren te segghen. Want 'tis te onredelijk.

Ende al ist dat die vande West-Indische Compagnie dat soo gaerne saghen en hardt dryven, soo vertrouw ick nochtans dat hare Hoog : Mog : dat nimmermeer sullen verstaen noch goet vinden.

De redenen waeromme dat sijn Majesteit van Portugael ons invoeghen voorschreven de Baya niet en kan toestaen, sijn voornamentlijck ses, als namentlijck :

Ten EERSTE : Om dat sulcx soude strijden teghens alle reden en billickheydt, want alsoo de Baya is een Stadt vol Volcx of van een groote gemeente ; ja de Hooft-stadt van gansch Portugaels Brasil, en daer-en-boven de Sit-plaets vanden Gouverneur en alle de Raden en Collegien van dien, soo en kan deselve dien volgens aen niemant anders verpant, of met vreemt Krijsch-Volck beset werden, als met Speciael consent der selver Magistraet en Gheeneente : Ende die en sullen dat nimmermeer consenteren, en dat door den grooten schrick en af-keer die sy van ons hebben, willende liever onder den Turk als onder ons sitten. En weten wy immers selfs wel dat gheen Over-Hooft eenigh Stadt aen een vreemt Heer kan verpanden, om met sijn Krijsch-Volck dat te besetten als niet Speciael consent der selver. Dit heeftmen getien in't beginsel van onsen Oorloge als wanneer de Heeren Staten Generael der Vereenighde Nederlanden aen Duc d'Alencon Anno 78. de drie Steden Queney, Landresy, en Beauvois tot verseeckeringe gaerne hadden ingedaen ; want de Magistraet met de Inghesetenen waren daer toe niet te bewegen, daerom het oock achter bleef. Onder andere Articulen diemen sijn Majesteit van Vranckrijk Anno 84. voorhielt ; als wanneemen hem de Souveraniteit deser Landen aenboots, was dit mede een derselver. Dat hy geen Garnisoenen in eenighe Steden soude legghen als met consent en bewilliginghe van de Staten des Landts. En hier by wiert noch gevoecht een naerder Instructie voor onse Ghesanten van desen Inhoudt, dat, indien sijn Majesteit mochte vrighen wat verseeckerheydt hy vande Landen hebben soude, dat sy souden antwoorden, datmen geen grooter konde geven dan de Herten der Onderdanen en den Eedt vande Gouverneurs, Magistraten en Officiers ; dat de verseeckerheydt diemen geven mochte met leveringhe van besondere Steden verwecken soude onwil-tusschen deselve en andere Steden, en mistrouwen tusschen d'Onderdanen met veel andere swarigheden.

Ten

Ten *TVVEDE*: Om dat sulcx daer binnen de Baya en 't Rijk van Portugael een al te groote alteratie en onsteltenisse der gemoederen soude gheven, en een groote confusie en miscontentement onder alle de grooten, en sulcx na alle apparentie redunderen soude tot groot nadeel van sijn Majesteyt om dat hy sonder consent en kennisse van sijn Rijk sulcx hadde geconsenteert en toeghestaen. Behalven dat den Heer Ambassadeur dat onghetwijfelt met de Doodt soude moeten ontgelden.

Ten *DERDE*: Om dat sulcx sonder de Totale ruine niet alleene van die Plaetse maer oock van de heele Negotie van Portugael op Brasil, en alles wat daer aen dependeert niet en soude konnen gheschieden, om dat daerop dadelijk van daer soude vertrecken, niet alleen alle des Konincx Opper-Officieren en Conincklijke Regeringe of Collegien, maer insonderheydt oock alle de voornaemste Koop-Luyden, en Meesters d' Ingenios, om onder ons gebiet niet te staen, waer door dan de Huysen in de Stadt, en de Ingenios merendeels stil staende, niet waert soude sijn, ende de Negotie gheruineert, tot groot miscontentement en schade van Portugael.

Ten *VIERDE*: Om dat sulcx niet en kan gheschieden sonder groote bespottinghe vande Roomsche Religie, ende een wyde deure te openen tot veel argenisse, en Insolentien ter selver saecke, daer de Inghesetenen aldaer een uytcrmaten grouwel van hebben, hoewel ick beken niet onverstant.

Ten aenien dat ons Guarnisoen, bestaende meest in foodanighe Soldaten die de Roomsche Religie Vyants sijn, niet alleen haer vrye en openbare executie van Religie aldaer soude moeten hebben, maer dat oock de particuliere Soldaten in 't besonder de Roomsche Gods-dienst en Ceremonien van dien by alle occasien souden bespotten en injurieren tot groot schandael van d' Inghesetenen aldaer.

Ten *VTFDE*: Om dat daer door noch veel grooter swaericheydt aldaer in de Baya te bevreesen soude staen: namentlijk dat tusschen het Guarnisoen en de Burgers en Inwoonders ten platte Landen van tijd tot tijd, soo ter sake vande Religie als Inquartieringe en dagelijcsche Commertie als ander-

mits soo grooten haet en twist sal ontstaen , dat die eens sal aytbarsten tot wraeck en weder - wraeck en eyntlijk oock wel verlicht tot een Generale Massacre of diergelijke swaericheydt als de voorleden Rebelye . Ghelijckmen dat wel eer op andere plaetsen ghesien heeft, en voornamenlijk in't Eylandt en Koninckrijk van Cicilien, alwaer op een nacht alle de Françoysen die daer in Guarnisoenen lagen vande Ingefetenen - des Landts sijn vermoort.

Ten SESTE : Om dat het selfde voort Koninckrijcke van Portugael al te suspect ofte bedenckelijk soude sijn, ende te veel jalousie verwecken, van datmen daer mede inder daet niet anders vooren had, als haer van die plaetse, met d'een krackeel of d'ander of onder d'een pretext of d'ander , die nimmermeer en fullen noch kunnen ontbrecken , te ontfetten , en die voor de Compagnie van West-Indien te behouden.

Om alle welcke redenen sijn Majesteit van Portugael niet en kan resolveren, ofte sijn Ambassadeur in sijnen naem, om de voorschreve plaetse vande Bahia ons als een Pandt vande Vrede en Restitutie vande verlooren plaetsen in handen te geven ?

En wat aengaet eenigh ander plaets of plaetsen in't vaste Landt van Portugael tot verseeckeringhe van sijne presentatie ons in handen te gheven, volghens de Discoursen met de Heer Ambassadeur dien aengaende met de Ghecommitteerde van haer Hoog: Mog: gehadt: Jck vinde dat sulcx noch van grooter swaericheydt soude sijn als de Bahia : en dat soo wel in't Regart van Portugael als ons selfs. Want laet ons nemen de voornaemste of principaelste plaetse daer ghenomineert, ende die by ons in consideratie soude komen, naemntlijk het Casteel van Sint Ubes. Wat een alteratie, verslagenthey, onsteltenisse van gemoederen, verbitteringe en vervreemdinge van dien, quade bedenckinge en groote jalousie soude daer door, als een noyt gehoorde sake, en op't hoogste haer aert en natuere contrarie, door gansch Portugael ontstaen, soo wel teghen den Koninck als ons. Hoe soude daeromme sijn Majesteit, ick late staen sijn Ambassadeur, dat konnen toestaen sonder speciael advijs en consent van sijnen hoogen Raedt van de drie Staten des Landts, en die wederom sonder speciael advijs, consent en goet vinden van't gantsche Koninckrijk ? Want sonder dat het ware genoeg om het heele Landt van Portugael

tugael in een opleop te helpen. Ende wy en souden oock nimmermeer daer van niet recht kunnen verzekert sijn, in't Regart dat het selve foodanigh niet en leyt, datmen met onse Schepen daer aen, by en in kan komen als die van't Landt dat willen beletten, en dien volghens dat sy tot allen tyden dat kunnen blöckeren en uythongeren. Daer-en-boven ist grootelijcx te vresen dat daer door onsen Sout-handel aldaer grootelijcx verkort soude werden, en dat door't naersligh en scherp visiteren en ophouden onser Schepen, die daer om Sout souden komen, uyt vreesse van datse vol Volck of Soldaten sijn, diemen daer wil brengen tot nadeel van haren Staet, of licht om daer mede yet anders op haer te attenteren, met hulpe van't Volck op't Casteel. Behalven en ten lesten op dat daer uyt, by die van Portugael of andere, die by alle middelen sullen trachten om den Vrede tusschen Castilien en ons te breecken, niet bedacht noch uytgewrocht en werdt ghelijck dat lichtelijck soude kunnen gebeuren een nieuwe Oorloghe tusschen ons en Castilien met die plaets uyt den naem des Koninck van Castilien met verract of anders in te nemen, want alsdan soude sulcx moeten geschieden, tot contentement van Portugael.

Ten minsten om met den Koninck van Castilien daer over in gheen nieuwe twist te raecken, gelijck lichtelijck soude kunnen gebeuren.

Om dese en meer andere diergelijcke redenen dan achte ick, datmen op de Borch-tochte niet en behoort te staen, maer voornamentelijck daer op te sien, dat Portugael sijnde by de Munstersche Vrede uytgesloten, in alle manieren desen Staet moet sien te contenteren en te vriendt te hebben, en dat sy wel weet dat sulcx sonder deselve Restitutie niet en kan geschieden, en dien volghens dat sijt oprechtelijck meent: sijnde niet eens daer aen te twijffelen ofte sy soude, soe hy anders wilde, ons in Brasil wel kunnen verdueren, en daer so moede maecken, dat wy bly toe soude sijn alle onse plaetsen voorts te verlaten en Portugael ten besten te gheven; Maer dat wiltse niet doen, om ons vrientschaps wille, sijnde oock vastelijck te ghelooven dat de Rebellen haer daer naer noyt meer op Portugael sullen verlaten siende dat sy, in plaetse van haer te affiteren, gelijck sy gemeent hadden, haer teeneemael abandonneert, en genoeghsaem dwinght om met ons t'accorderen, en te contenteren.

E Y N D E.

